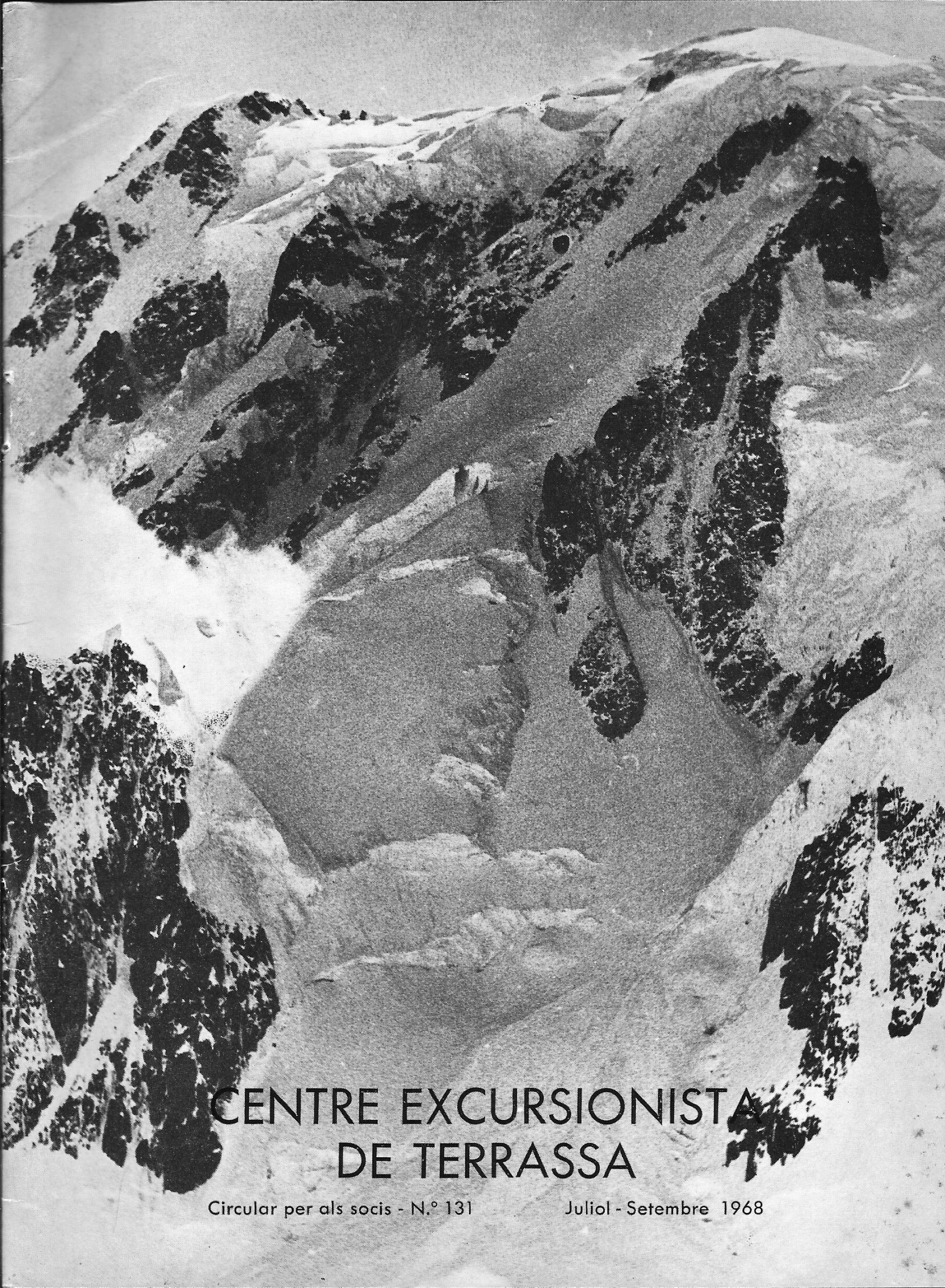

CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

Circular per als socis - N.º 131

Juliol - Setembre 1968

Sumari:

IN MEMORIAN - MANUEL AURELL I
TARGARONA, per J. Fabrés i Amorós
MANUEL AURELL, AMIC DE LES
FONTS, per J. Bta. Galí.

CAMÍ DE LA FONT SOLEIA, per F. Palet
i Setó.

UNA TOMBA JUEVA A LA MUNTA-
NYA DE LES OLIVERES,

per Pau Figueras.

ELS PRIMERS MIL ANYS D'UNA CIU-
TAT: EGARA, (IX), per Ramir Masdeu

DUCH, EXCURSIONISTA-LITERAT, per
Pau Gorina.

APUNTS DE LA MEVA ASCENSIÓ AL
MONT-BLANC, per Angel Casanovas.

SECCIÓ D'ESQUÍ: (ALPS AUSTRIACS),
per Jaume Roura.

XX CAMPAMENT D'ALTA MUNTA-
NYA ALS PICS D'EUROPA.

SECCIÓ DE FOTOGRAFIA: XXXIII Saló
de Fotografia. - XIII de Muntanya. - IV
Nacional.

EXCURSIONS REALITZADES.

GRAVAT (interior): Detall de l'escalada
a l'esperó de la Brenva (Mont-Blanc).

PORTADA:

MONT-BLANC I PILA CENTRAL DE LA BRENVA.

FOTO: FREDERIC BELLOT

Adherit a la
F. C. M.
i
F. C. E.

Circular per als socis n.º 131
JULIOL-SETEMBRE 1968

CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

IN MEMORIAN

Manuel Aurell i Targarona

El dia 9 de juny al matí, mentre a l'Ubach s'estava celebrant la 37 Diada de Germanor, moria en una clínica barcelonina, de complicació postoperatòria, quan ja havia entrat en franca recuperació, el nostre estimat amic Aurell, company, amb la seva muller, de tantes excursions durant quasi vint anys, tan vinculat al nostre "Centre" per haver-ne ostentat la presidència durant deu anys, una de les més llargues, delicades i fructíferes presidències de la nostra entitat després de la guerra.

Va tocar-me a mi portar a l'Ubach la trista nova mentre es celebrava la "Diada", a la que es comunicà un melancòlic dol, tant per a la Junta com als assistents. Pensant en el que ell mateix hauria desitjat, la festa no es suspengué, però fou dedicada a la seva memòria.

Perquè la figura de l'Aurell president va donar llustre i tò a la nostra Entitat i és just consignar-ho. En una època que es podia esperar a una gestió més aviat conservadora i deslluïda, ell sabé imprimir una dinàmica, activa i progressista, organitzant coses d'altres volades.

Vaig col·laborar en les juntes que ell va presidir durant varis anys poguent jutjar de primera mà, especialment en l'organització dels cicles de conferències hivernals, que prengueren una qualitat i un to intel·lectual de primera categoria. Bona prova de la vida intensa d'aquell període, està plasmada en les pàgines del «Butlletí» d'aquella dècada 1941-1950.

La seva gestió va possibilitar l'esplendor del "Cinquantenari" que s'apropava i que va ser com una ascensió victoriosa per un equip que féu brillar el present i el passat de l'Entitat.

No em proposo pas fer un anàlisi exhaustiu de la seva activitat, que seria tasca laboriosa, ni tampoc ho faig amb papers a la mà o publicacions, que treurien espontaneïtat a aquest senzill homenatge. Ho dic per les possibles llacunes que em puguin quedar per comblar, ja que fou una llarga època en la que calgué prendre moltes iniciatives i decisions de tota mena, tant per la direcció del "Centre" com de les seves naixents Seccions, que li aportaven autèntica saba.

Potser és millor encara recordar l'aspecte humà, personal i de record directe de l'amic desaparegut. En Manel fou un veritable excursionista, un company amant i obligat amb el qual era sempre plaent sortir d'excursió, un autèntic senyor de l'excursionisme i de l'amor a la naturalesa. Membre dels "Amics de Sant Llorenç" coneixia tots els racons de la nostra muntanya, totes les fonts, els camins, torrents i obagues, dels que sabia exactament els noms, noms que a mi sovint em deixaven perplex, ja que era la primera vegada que els sentia pronunciar en aquella època en que tots els meus anhels estaven girats vers els Pirineus.

Recordo, entre moltes altres excursions fetes amb ell, una col·lectiva a Ports de Beceit i Matarranya que féu època, una altra al Delta de l'Ebre i la Illa de Buda que ell mateix va conduir, en les que va regnar aquell esperit especial que sabia imprimir amb la seva companyia. Vàries sortides de tardor a les Guílleries, al Puig-sacalm, a Cabrera, per a admirar les coloracions barroques d'aquesta regió privilegiada del nostre país.

Durant varis anys férem amb el matrimoni Aurell una travessa tardoral al "canyon" d'Añisclo en el Pirineu aragonès, que atravessàrem en totes direccions i per totes les condicions meteorològiques, dormint al refugi de Gòriz, vivaquejant sota una baula de Pardina o en una barraca del Llano Tripals, coberta per un pam de neu ja nova.

Una altra excursió memorable en la seva companyia i que el va apassionar, fou a les Illes Medes els dies de la concentració anual de gavines de tot el Mediterrani per a la cria, acompanyats per uns meus íntims amics de l'Empordà, espectacle d'una rara bellesa, poc conegut de la gent.

Era sempre el company jovial i espontani que no dóna mai una nota falsa. La muntanya en aquella època crec que era per a ell el millor "hobby", posteriorment el va compartir amb el mar de Tarragona on es va afincar. La seva presència era plaent a tothom. Havíem rigut molt en la seva companyia (el riure s'ha anat perdent una mica a mesura que han augmentat els propietaris automobilístics) i la seva profunda rialla que li feia caure les llàgrimes, s'encomanava a tothom.

Amb els esquís als peus el veiérem anant de la Mola a La Mata, el gener de 1945, el de la famosa nevada, quina imatge il·lustrà una portada del nostre "Butlletí". A Núria, un accident al torrent del Puigmal va estroncar la seva activitat d'esquiador.

L'estiu del 1956, el matrimoni Aurell va acompanyar-nos al matrimoni Ballbé i a nosaltres als Alps austríacs. Va pujar als cims culminants del Tirol; el Wildspitze (3.760 m.) i el Gross Venediger (3.660 m.). Foren unes vacances inoblidables, plenes de bon humor i d'emocions estètiques, tant a muntanya com al país de Salzburg i Innsbruck.

En Manel a vegades tenia reaccions ingènues, quasi infantils, i no va callar fins que a Innsbruck li vàrem llogar una "calèche" antiga per a visitar la capital tirolesa, ja que el cotxe li semblava una profanació d'aquella decoració tan barroca i alegre. Al costat del cotxer semblava feliç com un noi el dia de Reis, i sempre va apreciar aquella fotografia que avui reproduïm en la seva memòria.

Reposi en la pau eterna l'antic President, el bon amic, l'home que féu de la fidelitat a l'amistat la seva divisa, l'enamorat del Pirineu, del nostre Sant Llorenç i de la mar de Tarragona.

El Centre Excursionista de Terrassa s'inclina amb respecte davant el dol de la senyora Aurell i dels seus cinc fills.

J. FABRÉS I AMORÓS

Manuel Aurell, amic de les fonts

Un aspecte tal volta poc conegut de l'activitat excursionista del nostre volgut ex-president (q.e.C.s.) fou, sens dubte, la del seu amor per les fonts de les nostres muntanyes.

Pocs excursionistes coneixien com éll, el nom, l'emplaçament i les característiques dels manantials, més o menys abundants, que apaguen la set del caminant, refresquen la bota del caçador i donen beure als petits ocells del bosc.

Per en Manuel Aurell, les fonts del massís de Sant Llorenç del Munt no tenien secrets, i home gens egoista, en feia ofrena als seus amics.

Anys enrera, havíem sortit algunes festes amb l'exclusiva finalitat de localitzar algunes d'aquelles: la Font Freda, la Font de la Llicona, la Font de Neda... i tots podeu suposar l'alegria del nostre company i guia, quan, després d'una recerca difícil, ens descobria entre mates i roques un a vegades prim rajolí, que pocs metres enllà es perdia entre la sorra del torrent.

Aquest petit record sigui mostra d'agraïment per aquell amic, que, a hores d'ara, estic plenament convençut, beu a dalt del Cel, d'aquelles fonts pures i inesgotables, promeses per sempre als homes bons y nobles com éll.

J. Bta. GALI

Camí de la font Soleia

A l'Antoni Garriga

Fondalades verticals.

Argamassa de grava i ciment.

Una cinta guarnida de verd
solca les parets de l'abís.

Quin enorme perol serviria
per mesclar els materials
en els orígens?

El Constructor

va deixar expressament
aquesta ratlla

per on la pedra falla.

Allí s'hi sostenen rels,
sorgeixen oasis

salvats a la pedra,

es poblen d'alzines,

de boixos i pins

i plantes boscanes.

Gràcies a elles

la terra es manté

entremig de la roca.

L'home hi troba

les seves tresqueres.

Quines balmes
de brancatge verd!

Quines balmes
ran del precipici
de pedra vermella!

Baix relleu egipci.

I camí, camí, sempre camí...

i pedres i arbres,

pedres i arbres penjats.

Inacabable camí,

serpentejant,

aeri...

A trossos difícil

com la mateixa vida

i en altres ombriu,

recòndit, juganer i

platxeriós,

el rossinyol hi canta.

F. Palet i Setó

Una tomba jueva a la muntanya de les oliveres ⁽¹⁾

La descoberta de tombes antigues al país de la Bíblia, i especialment als voltants de Jerusalem, és cosa força ordinària. Però no per això deixa de tenir cada vegada un interès o altre, relatiu, naturalment, a la importància del contingut de la tomba. El tema és justament ara de plena actualitat. Tenim notícia de recentíssimes descobertes d'una tomba-cova del s. I d.C., els resultats de la qual poden ser revolucionaris. Però ens cal esperar una mica per parlar obertament dels grans secrets que aquests dies circulen només entre les eminències arqueològiques d'Israel. (2)

La meva troballa d'ara fa poc més de sis anys, i que per primera vegada dono a conèixer, és de proporcions molt més humils. Jo era llavors estudiant a l'Institut Bíblic de la Flagel·lació, a la Jerusalem vella. Interessat com estava per qualsevol troballa arqueològica, vaig adonar-me un dia que el "bull-dozer" que preparava el terreny als constructors àrabs de l'Hotel Intercontinental —que s'alça avui a la punta sud de la Muntanya de les Oliveres— havia posat al descobert l'entrada d'una antiga tomba jueva. Vaig parlar amb els treballadors a fi d'assabentar-me si hi havien entrat i del què hi havien trobat. Em van contestar que no pensaven pas ficar-s'hi, que era cosa perillosa degut als "esperits" que habitaven la tomba.

Al vespre d'aquell mateix dia, i sense haver dit res a ningú, vaig encaminar-me altra vegada al lloc de la tomba amb intenció d'examinar-la. L'entrada, que no tenia pas més d'un metre d'alçada, donava a una petita sala rectangular, molt baixa, excavada dins

(1) Potser no és aquest el lloc més apropiat per a notificar aquesta petita descoberta. Però, com a terrasenc que sóc, em fa il·lusió de fer-la pública des d'aquest Butlletí del nostre Centre Excursionista, invitat com he estat pel meu germà Jaume a col·laborar-hi.

(2) Una notícia al diari anglès d'Israel «Jerusalem Post» del 4 de juliol d'enguany anunciava la troballa recent d'una tomba del període jueu posterior al promontori de «Guivat Ha-mivtar», tocant al Mont Scopus, al NO de Jerusalem. Entre els 8 ossuaris jueus trobats dins la tomba, 5 portaven inscripcions de noms en hebreu o arameu. La més important diu en arameu: «Simó, constructor del Temple». Sé però, per d'altres fonts més competents que les del periòdic, que l'interès principal de la tomba resideix en un altre punt molt diferent. Per ara només he pogut endevinar que de l'examen d'un dels esquelets sembla deduir-se que l'individu en qüestió havia mort crucificat.

la roca calcària. A la llum de la meua llanterna vaig adonar-me de seguida que ja molt abans que jo, potser molts segles abans, hi havien entrat d'altres a forgar. Al sòl, entre la terra i la brossa amuntegades, es distingien molts trossets de ceràmica de l'època romana i també ossos humans en total confusió. La sala tenia sortida a una altra cambra, on apareixien a tot el voltant els nínxols oberts arran de terra. Damunt el paviment, més net que a la primera sala, també ossos i ceràmica trencada. Vaig anar resseguint cada un dels nínxols —no recordo quants n'hi havien—, amb l'esperança de trobar algun llantió sencer o bé, amb més sort, un ossuari. (3). Tot va ser debades. A la fi, ficant-me en el darrer nínxol, que conservava encara restes d'esquelet, se'm va acudir de colpejar amb un tros de pedra la paret de mà dreta, i en un cert indret va semblar-me notar el soroll de buit. Efectivament, en encarar-hi la llanterna aparegué una entrada tapiada per una grossa pedra aplicada amb guix. No hi havia dubte que l'entrada havia passat desapercebuda als qui havien escorcollat la tomba abans que jo. Com que ja era tard vaig determinar de deixar per a l'endemà la feina d'obrir l'entrada a la "cambra secreta", esperant de trobar-hi quelcom d'interessant.

A la tarde de l'endemà, acompanyat d'un amic portuguès, amb la màquina de fotografiar al coll i un simple caveguet per tot instrument de treball, vaig tornar a la Muntanya de les Oliveres. Pel camí ja vam fer la repartició de les segures troballes... Si trobàvem un ossuari, seria per a mi i destinat al Museu de Montserrat. Ell es quedaria les llànties. Posats a la feina, incòmode per les dimensions estretes del nínxol, aviat vam reeixir a somoure i retirar la pedra (fot. 1). La desil·lusió va ser gran. Hi enfocàrem la llanterna, i... ni un simple llantió! No ossuaris, ni gerrets de vidre, ni cap objecte. Només uns quants ossos, gairebé descompostos per l'humitat de vint segles.

Però, en tot cas, teníem la satisfacció de la descoberta de la petita cambra. Aquesta era quadrangular, cosa de poc més d'un metre de llargada per cada costat. L'alçada era encara de dimensions més curtes. El sostre mostrava principis d'estalagmitització. I

(3) Així s'anomenen les petites caixes de pedra, d'aproximadament 0'60 de llargada, 0'30 d'alçada i 0'25 d'amplada, en què es conservaven els ossos de cada un dels difunts de la família, probablement a fi de reemprar els nínxols per als nous membres que es morien. Porten sovint una bonica decoració, de simbolisme discutit. Hi ha qui els creu tots judeo-cristians.

Fot. 1

Fot. 2

a la cara oposada a l'entrada apareixia un rude arcosoli, una concavitat arquejada excavada a la roca, damunt la base de la qual reposaven els ossos d'una persona adulta (fot. 2). Per la seva col·locació desordenada vam constatar que es tractava d'un "segon enterrament". Es a dir, havien estat recollits allí els ossos d'un difunt enterrat primerament en un altre lloc, possiblement en el mateix nínxol en què havia estat practicada l'obertura a la petita cambra. Aquesta tenia, doncs, la mateixa finalitat que els ossuaris: conservar separatament els restes d'un mort a fi d'utilitzar per a un altre membre de la família el seu primer lloc d'enterrament. Però ¿per què no havien estat dipositats en una fossa comuna, és a dir, un ossari, tal com havia estat costum fins aleshores?

La pregunta no sembla massa transcendental: la raó d'una especial veneració pel difunt en qüestió podria respondre-hi adequadament. Però crec que, tenint en compte el creuament d'idees en el judaisme del temps —ens trobem entre els segles I abans i I després de Crist, podem suposar-hi una intenció més pregonada: la fe, encara molt recent i no acceptada per tots els jueus del temps, en la futura resurrecció individual. Va ser aquesta fe, molt probablement, la que inspirà la idea de conservar per separat els ossos dels difunts en els mencionats ossuaris. Aquests comencen, en efecte, d'aparèixer a les tombes de Jerusalem juntament per aquella mateixa època. La nostra cambra, doncs, podia obeir perfectament a la mateixa idea. I potser no fóra agosarat de preguntar-nos si no podem tenir-la per un dels primers assaigs de canvis en l'estructura arquitectural de la tomba jerosolimitana, la qual a poc a poc va anar reduint la multiplicació dels nínxols per donar lloc a espais —justament en arcosoli—, destinats expressament a col·locar-hi els ossuaris. La nostra troballa, doncs, no havia estat del tot infructuosa. Teníem l'evidència de la sempre interessant època de transició. En el cas present, de transició de les idees sobre el destí de l'ànima dels difunts. La tomba, fins aleshores imatge del "xeol" o país dels morts, lloc d'eterna foscor, es transformava per als jueus en símbol de l'esperança d'una vida eterna individual, en cos i ànima.

Pau FIGUERAS

Jerusalem, 7 de juliol de 1968.

Els primers mil anys d'una ciutat: Ègara

(De l'any 300 a. de C. al 700 d. de C.,
períodes ibèric, romà i visigòtic)

IX

LA URBS I LA SEU EPISCOPAL

Les recents troballes arqueològiques de la villa romana "Moderata", que com se sap, està situada a l'extra-radi de Terrassa, ha tornat a plantejar el vell problema, mai aclarit i menys encara resolt, de saber, si la Ciutat Municipal romana d'Ègara, tenia un nucli urbà o "urbs", i en cas afirmatiu, conèixer la seva exacta radicació.

Fins ara, tots els que han estudiat el remot passat de Terrassa, siguin historiadors, cronistes o arqueòlegs, han suposat, que el nucli de població romano-egaresa, o sigui el lloc on hi havien els edificis urbans, ja fossin públics o privats, indispensables per acollir-hi l'administració i comandament d'un tan dilatat terme municipal, així com les necessàries vivendes pels seus funcionaris i soldats, devia buscar-se dins l'àmbit de les Esglésies de Sant Pere o en els seus immediats encontorns.

En tots els treballs d'excavació arqueològica, que s'han realitzat dins la dita àrea, sempre s'ha vist amb sorpresa i fort desengany, que els vestigis romans exhumats eren escassos, i en cap lloc ha pogut apreciar-se la presència de les restes d'edificacions, que denotin l'anterior existència d'un nucli urbà o quelcom que hi tingui certa semblança.

Aquesta aparent anomalia, de que una ciutat que sens dubte havia tingut gran importància i renom, tant en l'època del domini romà com quan estava sota l'ègida dels reis visigots, i de la qual no s'han trobat encara les restes o vestigis de la mateixa, s'ha volgut justificar i raonar, dient, que el municipi egarenc careixia segurament de nucli urbà, i que l'anomenada li provenia únicament de la seva extensa demarcació, i de les nombrosíssimes i floreixents vil·les dedicades a l'explotació agrícola que dins el municipi estaven incloses.

Això tant pot ésser cert com no, però d'una cosa estem avui quasi segurs, i és, de que la recerca de les restes de la "urbs" egaresa, deu fer-se en lloc distint de l'àmbit de les Esglésies de Sant Pere, ja que d'existir, és molt probable estiguin fora de la referida àrea eclesial, per les raons que tot seguit exposarem.

Les lleis romanes, així com la "lex romana wisigothorum", el "liber iudiciorum" i els diferents codis visigots, tots sabem, que molts d'ells, són simples còpies o transcripcions de les primeres, i en totes està prohibit terminantment la realització d'enterraments o inhumacions dins d'un nucli urbà.

A més ens consta, que la litúrgia cristiana dels primers temps, prescribia que per l'establiment d'un altar, era indispensable fer-ho sobre la sepultura d'un màrtir, i que sense altar no podien celebrar-se els oficis divins.

Al voltant de les basíliques paleocristianes o visigodes, sempre són visibles gran quantitat de sepultures destinades a fidels difunts, que volgueren ésser enterrats pròxims al temple i junt al seu Sant màrtir patró.

Perquè això fos possible sense transgredir les lleis llavors vigents, no hi havia altra solució,

que edificar els temples cristians, en llocs apartats de les zones poblades o urbanitzades.

Efectivament, aquesta és una norma que s'observa a tot arreu, com ho veurem si inquirim la posició que ocupaven els temples cristiano-romans i visigots en relació als nuclis de població a que els mateixos pertanyien, i veurem, que indefectiblement els recintes sagrats es troben sempre a l'exterior o extramurs de les ciutats.

Tarragona, la romana Tàrraco o "Colonia Julia Urbs Triumphalis Tarraconensis", tenia els seus primitius temples cristians, a considerable distància de la població, com és el marge del riu Francolí, lloc on avui hi ha la Fàbrica de Tabacs.

La basílica paleocristiana allà descoberta, estava rodejada d'una important necròpolis, d'on han sortit, els millors objectes del primitiu art cristià trobats a Espanya.

Una altra església cristiano-romana, fou edificada dins l'amfiteatre, en memòria del martiri que sofrí en aquell lloc Sant Fruitós o Fructuós. Aquest temple, estava igualment situat extramurs de la imperial ciutat.

Girona edificà la seva primera església cristiana, en el punt on fóren enterrats els màrtirs

Sant Feliu i Narcís, sobre qual lloc, avui hi ha l'església de Sant Feliu, també a l'exterior de les antigues muralles romanes.

A Empúries, —la vella Emporion—, fóren descoberts els restes d'una basílica paleocristiana, dins l'àrea que havia ocupat la Neàpolis o nova ciutat grega, que en temps del baix imperi romà, estava ja totalment arruinada i deshabitada, posició igualment allunyada del recinte urbà.

Vic, la successora de l'antiga ciutat d'Ausa o Ausona, està enclavada en el lloc del primitiu raval o camí exterior de la ciutat, conforme indica l'etimologia, ja que el nom actual, deriva de la paraula "vicus" equivalent a raval, camí o barri.

És en aquest "vicus", on s'edificà la primera església cristiana d'Ausona.

La Catedral de la Seu d'Urgell, —valgui la redundància—, està situada sobre el terreny on s'edificà la primera església cristiana, lloc que centrava el barri, raval o "vicus" de la ciutat romana d'Urgell, igual com succeí a Vic respecte de la ciutat d'Ausona.

Els documents medievals al fer referència a aquests dos nuclis de població, utilitzen el nom de

"Civitas Fracta", ciutat partida o dividida, clara prova de que dita dualitat continuava persistent en època posterior a la romana.

El punt on radicaba el nucli primer i principal, o sigui la ciutat pròpiament dita, era el solar d'un antiquíssim poblat autòcton, capital de la tribu dels ceretans o cerdans, població que encara avui persisteix amb el nom de Castell-ciutat, i és el veritable hereu de la ciutat romana d'Orgia (Urgell).

Ben conegut és el costum que tenien els romans, de situar les seves sepultures al llarg dels camins que conduïen a la ciutat o que passaven prop de les seves vil·les. Els hispano-romans, practicaven tant la inhumació com la incineració, però la població ja cristianitzada sols utilitzava la inhumació.

Roma, la capital de l'imperi i també de la Cristianitat, no podia ésser una excepció a tan generalitzada regla, i sabem que, la primera basílica aixecada expofés per ús dels que seguien els passos de Crist, ho fou, sobre el terreny on estaven inhumats en una fosa comú alguns màrtirs cristians, entre ells l'Apòstol Sant Pere, titular de la Basílica Vaticana, quines despulles —segons

diuen— han estat ara localitzades i identificades.

La basílica romana, es trobava lluny de la ciutat, en el lloc anomenat Vaticanus que és en la part transtiberiana.

La mateixa cosa, succeeix a Vaison-la-romaine, a Narbona (Narbo Martius), Carcassona, Beziers (Urbs biterrensis), Agde (Agatha) a França. Igual passa a Toledo (Espanya), Djmila, Timgad (Africa), o sigui que totes les esglésies més primitives perteneixents a dites poblacions es troben sense excepció fora murs de les ciutats.

En ocasió del proper Congrés Internacional d'Arqueologia Cristiana a celebrar a Barcelona en octubre de l'any 1969, està ja programada la realització d'una nova campanya d'excavacions dins del recinte de les esglésies egareses de Sant Pere, cosa que pot ajudar a confirmar o desmentir la tesi una mica revolucionària que ací hem tingut l'atreviment d'exposar.

SOBRE LA LEGITIMITAT DE LES RESTES VISIGÒTIQUES

La classificació de visigòtico-romàniques que es dona a les esglésies de Sant Pere, hem de creure s'accepta en forma plena i sense la més petita reticència

per la immensa majoria dels terrassencs i per moltes altres persones que no ho són, i és possible sorprendre un xic l'afirmació que ací farem, de que dita filiació, que nosaltres sempre hem considerat segura i indiscutible, en realitat és fortament combatuda i impugnada per algunes altes personalitats dins l'Arqueologia i les Belles Arts. Dits impugnadors, basen principalment la seva anorreadora argumentació, en la presència d'uns moderns contraforts i per tan postissos elements arquitectònics, totalment estranys a l'obra original.

La valoració subsegüent que fan, dels edificis i l'ornamentació pictòrica, queda a conseqüència d'aquest equívoc, injustament afectada, al sub-estimar el seu veritable i legítim mèrit.

Com que el raonament en que principalment ho basen, és del tot fals, no ens ha de sorprendre que les conclusions finals, siguin igualment desacertades.

Qui faci un recorregut pels carrers de la nostra ciutat, podrà contemplar en determinats llocs, uns cartells anunciadors de l'existència d'uns antiquíssims temples, i al mateix temps s'assenyala el camí més dreturer per arribar-hi.

En aquests informatius rètols, s'hi pot llegir: "Esglésies Visigòtiques", i si algú recorda, per haver estudiat les obres o tractats d'arqueologia i art, dels al·ludits personatges, forçosament ha de sentir la impressió, de què s'intenta enganyar-lo, oferint-li la contemplació d'unes valors artístic-arqueològiques, que la ciutat, —segons dits senyors— no pot en cap manera mostrar, perquè senzillament no té. Idèntic recel ha de produir-li la lectura de qualsevulga de les guies turístiques terrassenques.

Aquest lamentable cas, si fos cert, seria molt semblant a la d'aquell home fatuós que es jacta d'uns bens i mèrits que mai ha posseït, i que sols existeixen en la seva febrosa imaginació, cosa que forçosament suscitarà el menyspreu o les burles dels seus coneguts, i si alguns d'aquests són de naturalesa més benigne, sols ha d'inspirar-los gran commiseració i pena.

Crec, ben sincerament, que nosaltres no estem en aquest llastimós cas, ja que les nostres valors són ben legítimes, doncs posseïm un conjunt monumental que és quasi únic al món, i repetiré l'opinió que expressà al referir-s'hi l'eximí arquitecte i més famós arqueòleg en Josep Puig i Cadafalch, dient: "Avui les restes de la Seu d'Ègara són

el major record monumental de l'art dels visigots conservat a Espanya, i indubtablement el conjunt més complet dels segles Vè i VIè".

UNS CONTRAFORTS DESORIENTADORS

Portat per un sentiment de defensa, i en un intent de posar frè i establir una contenció a l'allau verbal enderrocador de les valors que amb tota evidència tenen les nostres esglésies, va impulsar-nos a redactar una carta oberta dirigida a l'organisme local competent, escrita amb aquests termes: "Els nostres temples de Sant Pere són creditors d'una merescuda i general admiració, tant, que àdhuc oficialment han estat valorats al màxim, com ho prova la distinció que se'ls hi otorgà amb l'honorós qualificatiu de Monument Nacional. Totes les personalitats que han tingut l'oportunitat i el goig de visitar-les, han compartit plenament aquest admiratiu entusiasme. Aquesta uninimitat, desapareix però, a l'hora de catalogar, classificar o afiliar artísticament i cronològica els indicats temples, en les parts corresponents als àbsis de Santa Maria i Sant Pere i a la quasi totalitat del Baptisteri de Sant Miquel. Hi ha, qui està plenament d'a-

cord en considerar com autènticament visigodes les parts dites, però, també, altres persones amb no menys autoritat i coneixements artístics i arqueològics, discrepen un bon xic de dita opinió, potser per haver contribuït a deformar el seu recte judici la presència d'uns postissos elements arquitectònics que desfiguren substancialment l'estil propi de l'època, culpa, de la que tots els terrassencs en som responsables, al permetre i tolerar la continuada existència de tan estranys i desfiguradors afegits". "Sabem que l'Il·ltre. Sr. D. Manuel Gómez Moreno, bona autoritat, i degà indiscutible en aitals disciplines, ha vingut negant persistentment, la bona llei visigoda de les nostres esglésies, enganyat pels al·ludits afegits de que el nostre Baptisteri "gaudeix", cosa que féu s'expressés d'aquesta manera: "La existencia de ESTRIBOS en partes primitivas de San Miguel es argumento de fuerza para no atribuirle mayor antigüedad al siglo IV".

"Una opinió semblant, va manifestar l'alemany Helmut Schlunck, així com l'Il·ltre. Con-

servador del Museu Episcopal de Vic Dr. Eduard Junyent, al dir: "L'arquitectura singular de l'església de Sant Miquel es presenta recolzada per contraforts com en els edificis asturs del segle IV".

Si la causa, única i principal d'aquesta desvaloritzadora i confusa actitud és deguda majorment, als dits contraforts, que en temps moderns s'hi construïren, amb el fi d'assegurar una convenient solidesa a l'edifici, creiem, és obligat i urgent, suprimir tan aviat com sigui possible dits suports, donant als murs i fonaments la fortalesa necessària que ha de garantir la perfecta estabilitat del temple, permetjà d'altres tècniques i procediments més moderns i invisibles, a l'objecte de que no resulti alterada la seva original puresa arquitectònica, i no es repetixi ni pugui més sostenir-se, la lamentable confusió a que els mateixos han donat lloc, al fer que prestigiosos opinants considerin el nostre edifici baptismal visigòtic, com d'influència i època asturiana i per consegüent d'una antigor i importància molt inferior a la real i vertadera.

Ramir MASDEU I CASTELLET

DUCH, excursionista - literat

És una constatació doblement dolorosa: amb dos mesos de diferència el CENTRE ha perdut dos dels seus socis exemplars i de vàlua destacada. Pel juny passat perdiem l'ex-president Aurell i, per l'agost, el company Duch que també havia ocupat diversos càrrecs, ben responsables, en les nostres juntes. La figura del primer, molt més jove que el segon, és glossada per un dels seus íntims companys; la del segon, entranyable amic meu, vaig a fer-ho sota l'aspecte amb el qual encapçalo les presents ratlles.

Joan Duch i Agulló, fa unes setmanes que, als seus setanta-set anys, ens deixava de manera sobtada i cruenta alhora, víctima d'un mortal atropell de motocicleta en el carrer de la Fontvella, en l'indret característic de l'antiga font que donà el nom a aquest popular carrer. L'estimat consoci nasqué a la nostra ciutat, portant ja, des d'aquell moment, els dots de pintor i literat que més endavant l'havien de destacar força, tal com ara, amb motiu de la seva mort, ho ha reportat no sols la premsa local sinó que, també, la barcelonina.

Com a pintor exposà varies vegades, amb força èxit, no sols a la nostra ciutat si que també a Barcelona, les obres sortides dels seus pinzells, plenes de vida i de color i amb els dibuixos, sorgits de la seva ploma, il·lustrà algunes edicions tals com els volums de "Visions de Catalunya", de Joan Santamaria, que fou soci d'honor del CENTRE, la nostra "Guia monogràfica de Sant Llorenç del Munt", a més d'algunes revistes com "Arxiu" del C.E.T., "Llum novella", revista també terrassenca, la portada de la monografia de "Les esglésies romàniques de Sant Pere", etc.

Com a literat li foren publicades varies novel·les: "Homes i màquines", 1930; "Els quatre amics", 1931; "Amor i banderes", 1934; "Vida triomfal", 1935 i "Auli, fill de Pilat", 1954. Col·laborà literàriament en les revistes barcelonines "La il·lustració catalana", "D'ací, d'allà", "La Revista", en el diari local "El Dia" i en la ja citada "Llum novella". Escrigué, també, una obra teatral, d'ambient excursionista local, que titulà "Falleres excursionistes", el protagonista de la qual és el Drac de Sant Llorenç, obra que va ésser estrenada en 1931, amb motiu de la XI Diada de Germanor del CENTRE i interpretada per consocis nostres, en l'escenari na-

tural de La Mata on, cedit per l'Ajuntament, va ésser portat el "Drac" de les nostres comparses festives, per tal que aparegués i "actués" en la comèdia.

Amb les presents ratlles nosaltres voldríem evocar-lo per les seves excepcionals dots d'observador i excursionista-literat. Des de molt antic era soci del CENTRE EXCURSIONISTA i en el bienni 1926-27 formà part de la junta amb el càrrec de vocal d'Arqueologia, Història i Art; en els anys 1928-29 cuidà la vocalia d'"Arxiu" i en els de 1932-33 tornà a ésser vocal d'Arqueologia, Història i Art. En l'any 1926 començà a col·laborar a "Arxiu", el nostre antic butlletí, amb l'article "A propòsit del retaule de Sant Pere atribuït a Borrassà". Després, els seus escrits anaven sortint ja sovintament i en recollim uns quants títols: "Anant pel món"; "Ràpida visió de Marsella"; "El baptisteri de Sant Miquel" (estudi dedicat coralment a Francesc Pi de la Serra i il·lustrat amb un magnífic dibuix dels nostres temples antics); "Excursió per terres de Lleida i Osca"; "Evocant" (a la memòria de J. Soler i Palet); "Bellber de Cerdanya"; "Un tast de la Jungfrau"; "La processó del Divendres Sant a Tarragona, vista per un terrassenc"; "Record d'una excursió a Cardona"; "Berna"; "Record d'una excursió a la Segarra i l'Urgell"; "Núria"; "Girona"; "Montserrat"; "Mig dissabte"; "Camí de Mallorca"; "Una excursió de vacances als Pireneus"; "Recorrent el nord d'Espanya"; "Cap-vespre a la Devesa de Girona"; "Chamonix - Mont-Blanc" i "Francesc Pi de la Serra" (article necrològic en la mort d'aquest nostre antic president). També formà part ben activa de la comissió que confeccionà i edità la nostra "Guia monogràfica de Sant Llorenç del Munt" i fa poc més d'una dècada, en 1954, fou designat acadèmic corresponent de la "Academia de Buenas Letras y Ciencias Históricas" de Toledo.

Tota aquesta aportació literària al nostre Butlletí era fruit de les seves excursions que, a la vegada, les oferia al CENTRE en descriptives conferències amarades de les seves observacions de rodamón i del seu do de gents.

Per l'agost del 1927 férem el recorregut suís de Ginebra, Lausana, Interlaken, (amb pujada a la Jungfrau), Berna i Lucerna. Tot just aposentats en el tren francès desseguida dialogà amb un senyor del nostre departament, que portava entre el seu equipatge una caixa de "Chartreuse" i que resultà ser el director de la fàbrica d'aquell licor de Tarragona, el qual senyor es traslladava a Gre-

noble per tal de reunir-se amb el seu fill metge que, segons ens contà, estava enfrontat amb la descoberta dels sexes, per mitjà del pèndol i la vergella, dels éssers embrionaris. Al comunicar-li nosaltres els experiments que aleshores precisament també realitzava el saurí, ex-president del CENTRE, senyor Palet i Barba, sobre prospeccions rabdològiques, s'entusiasmà fins entossudir-se a que desviéssim la nostra ruta per tal de passar una jornada amb el seu fill a Grenoble, al qual convit no poguérem pas accedir.

Per l'estiu del 1928, el CENTRE organitzà una excursió titulada "Descoberta d'Aragó", a la que assistírem junt amb Duch. Es visità Lleida, Fraga, Çaidí, Montçó, Barbastre, Osca, Loarre, Tamarite, Balaguer i Camarassa. A Montçó, el nostre ja citat soci honorari, el literat Joan Santamaria, que també figurava entre els assistents, hagué de sostenir una viva i aferrissada polèmica de caire patriòtic i històric, amb el rector d'aquella vila, al qual rector, en publicar més endavant en Santamaria les "Visions de Catalunya", li dedicà un capítol documentadíssim, titulat "Intermedi", que sortí en la premsa barcelonina.

Joan Duch també intimà amb la neu, sortint-li frustrat el seu primer contacte, que efectuà per Camprodon, Setcases i Ull de Ter, segons una irònica i humorística descripció, "L'estrena dels esquís", il·lustrada per ell mateix amb dos bells dibuixos a color, que publicà en 1925 en la revista "Llum Novella" de la nostra ciutat. En 1933 concorreguérem a l'excursió a Pau, llac d'Artouste, Lourdes, Cauterets, Gavarnie, Luchon, Superbagnères, Port de Benasc, La Renclusa i Vall d'Aran. En 1934 en Duch no faltà a un recorregut turístic pel nord de la península, Galícia, Astúries i Biscaia. Visitàrem amb molt interès les esglésies asturianes de Santa Maria de Naranco i de Sant Miquel de Linio, per la similitud que tenen amb el nostre baptisteri de Sant Miquel. A Astúries, aquell any, va ser un any socialment turbulent, tant que, en les parets de Sant Miquel de Linio, amb el quitrà que encara regalimava, hi trobàrem pintada la següent frase: "¿El Arte? - ¿La revolución armada!". Al cap de dues setmanes la dinamita dels minaires serví per fer volar la "Cámara santa de Oviedo" i de l'hotel on nosaltres havíem estat sols en quedaren les parets mestres.

Un altre any, amb la companyia de l'amic traspassat, tornàrem a rondar pel Baix Aragó i Maestrat, on visitàrem el santuari de Vallivana i poguérem regalar, recent sortit, un exemplar de "Les

esglésies romàniques de Sant Pere de Terrassa" al capellà custodi, com agraïment per haver-nos deixat examinar, sense els vestits positissos, a porta tancada, la imatge de la Verge, el qual examen no consentien els morellans per considerar-lo una profanació.

Joan Duch també estigué a Portugal i no cal dir que visità Fàtima, per la similitud amb Lourdes que ell ja coneixia. Darrerament, amb una expedició turística barcelonina recorregué el Benelux i Anglaterra, des d'on, en visitar la B.B.C., fou invitat a parlar i a radiar un missatge als catalans que ell aprofità per dedicar-lo especialment als terrassencs.

Ja un xic xacrós, aquests darrers anys passava les seves vacances primer a Núria, després a Ribes, també a Planoles i, enguany, a Caldas de Montbui, on va celebrar-hi les seves noces d'or matrimonials. Cal consignar, ara, que el nostre malaguanyat amic i consoci, en esclatar la lluita fratricida del 1936, tingué de viure amagat per les escomeses dels uns i, quan la guerra acabà, la llibertat anhelada se li tornà un purgatori, proporcionat pels altres. El pintor, el novel·lista, l'excursionista i l'escriptor, desenganyat, amb l'ànima ressentida, es mantingué a la reserva que sols trencà en 1953, després del captiveri, per oferir-nos, en la nostra sala d'actes, una conferència sobre "El meu carrer", que va ser una antologia del Raval. També en curts escrits sobre aspectes urbanístics de la ciutat, publicà quelcom aquests darrers temps. Duch havia estat dels fundadors d'"Amics de les Arts" i, des de molts anys, era membre de la Junta Municipal de Museus de la nostra ciutat.

Tranquil i confiat, no pensant amb aquell adagi oriental que diu «Quan la felicitat surt per ta boca, vigila que el mal truca a ta porta», una tarda del passat mes d'agost, quan atravesava un dels vells carrers per ell descrits, una moto féu que la seva sang envermellís l'asfalt del típic carrer de la Fontvella, deixant-nos a nosaltres orfes de la seva amistat i companyia i iniciant ell tot sol la darrera de les seves excursions per anar a gaudir, al si de Déu, d'unes eternes vacances.

Pau GORINA

Apunts de la meva ascensió al Mont-Blanc

La natura ens ensenya i ens descobreix més coses sobre nosaltres mateixos, que no pas tots els llibres del món, puix ens rebutxa i se'ns mostra esquerpa. A l'home li calen obstacles per tal de descobrir-se a sí mateix però per tal d'arribar-hi, ens cal un mitjà. A l'astròleg li cal un telescopi per arribar a la saviesa, i el fuster, a cada cop de ribot, s'enriqueix un xic més d'aquests secrets fets de fustes i d'arbres. Així doncs, amb l'escalada ens endinsem vers els secrets de la natura i la veritat que hom en destria és universal.

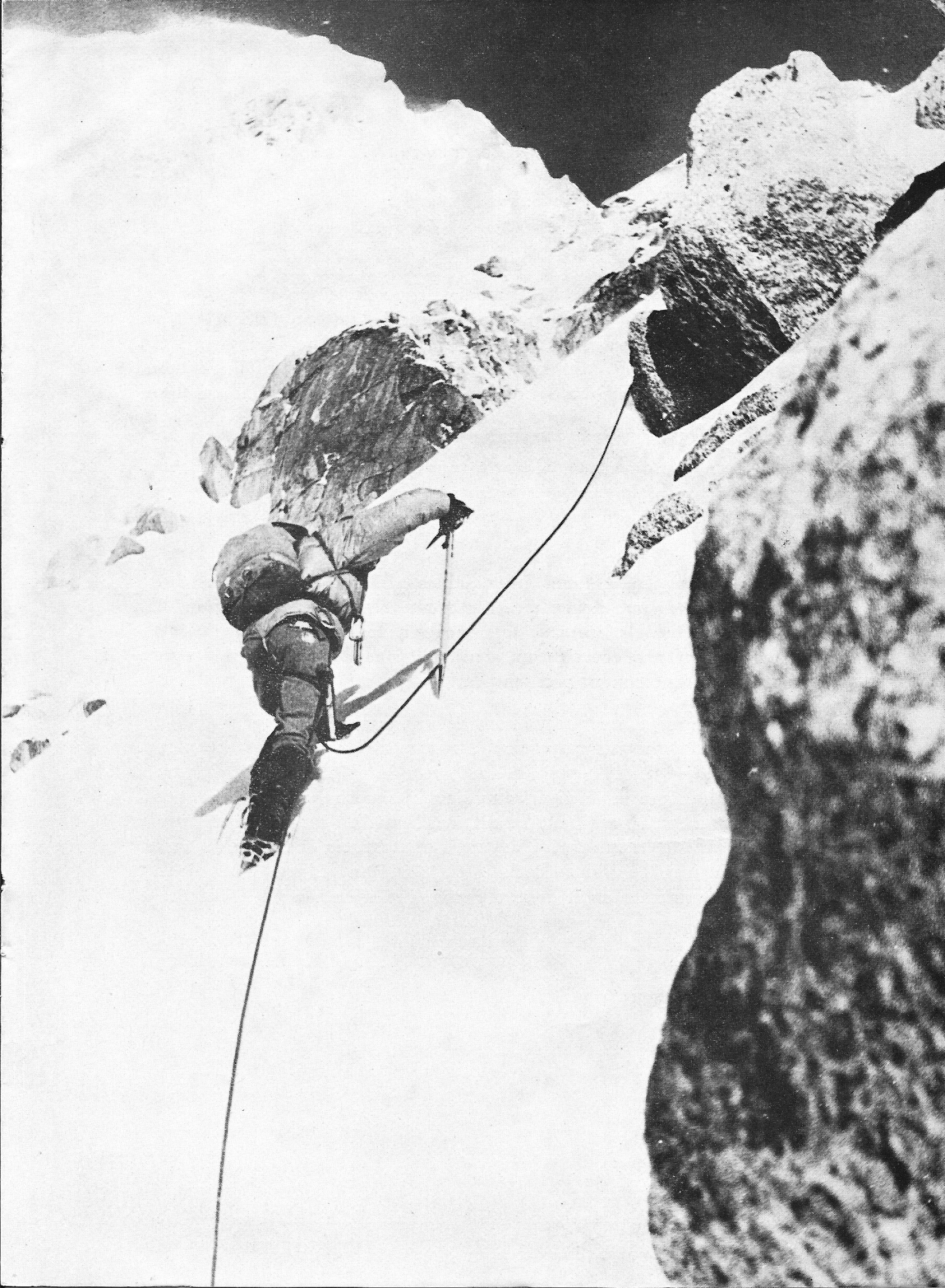
Recordo avui les nostres primeres sortides de diumenge, en les que enganyats per les giragonses dels camins que ens duïen a la vora de tantes terres boniques i ombrívols, de tants prats i boscos, vàrem daurar massa la imatge de la natura i fins creguérem que tot en ella era tan dolç i tendre. Però el nostre desig de decobertes i l'amor envers ella, ens féu més aguda la nostra vista i férem un dur progrés: l'escalada. Amb ella descobrírem un altre món. Tant sols un xic enlairats per damunt de la nostra terra baixa i deixant aquests camins que revolten de poble en poble, descobrírem el bressol del propi món. Divinitats descarnades, corprenedores de tan sols mirar-les, s'aixequen aquí impassibles davant dels segles. Natura pretèrita i present, magatzem de soledat i pau entremig de vertiginoses arestes i verdoses clivelles de gran encisament, on la vida néix i s'arrisca a florir amb un nou sentit, amb més força i escalfor.

Heu-nos doncs aquesta matinada al peu de la gran muntanya, lliurats als ritus sagrats del nostre esport. Heu-nos aquest matí, a l'alba del nostre gran jorn començant a reeixir. Hem alçat els ulls envers l'infinita estelada, i mai com aleshores hem sentit la consciència d'ésser enduts a través de l'espai. Hem sentit el nostre pes reclinar-se damunt l'esquena del vaixell, com en un viratge brusc us sentiú llençats cap un costat del vostre cotxe, i sota els nostres peus el punt de corva del vaixell.

Però hi han milers d'homes la vida dels quals no té un sentit, i voldrien tornar a néixer. El progrés d'aquests darrers anys els ha embastardit i empresonat dintre d'un carreró sense sortida, i solament viuen a través d'aquestes grans masses, que del fons de les grans ciutats, es mouen al sol crit d'una veu executora. Hom ha cregut que per tal de reeixir-los i ennoblir-los, n'hi havia prou en respondre a totes les seves necessitats físiques, i així, poc a poc, es van formant en ells el materialista, el petit burgès, el tècnic tancat al seu món... Atrapats als engranatges d'establir-se una seguretat, han refugit a les joies del filòsof, a l'encant de la contemplació. I certament, tots, més o menys incomprensiblement, senten la necessitat de tornar a néixer. Pobres bàrbars, tot en ells fa referència a tristes cabòries. Exclosos de les joies del món, no veuen més enllà dels murs del seu propi presidi.

Car un bon dia nosaltres hem sentit també aquesta necessitat. I aquella muntanya que tan bé coneixíem, l'hem vista avui retallar-se per primera vegada sobre un cel blau, tot emmirallant-se en l'infinit per l'argent de les seves carenes. Aleshores hem acceptat les regles del joc, i el joc ens ha format a imatge seva, i ja la muntanya se'ns mostra a nosaltres. Heu-nos doncs avui, convertits en biòlegs, examinant el fons de les valls on l'home s'hi agita follament, sense adonar-se'n entremig de quin paisatge tan migrat s'escolen les seves alegries, els seus odis, els seus dies. La muntanya és així, una regla de joc, que en canvi un món de granet i neu per un imperi. Perquè sinó al segle mateix del confort, sentiríem una joia semblant en compartir els nostres darrers queviures en plena muntanya. ¿En compartir amb el company els riscos i les penes d'aquesta conquesta de l'inútil?

La veritable veritat de la muntanya no està feta de conquestes inèdites ni d'ascensions perillosíssimes, sino del joc que s'hi juga. Clar que tot hi pren part, però es forma una pobre opinió de la muntanya aquell qui creu que reposa en la conquesta d'uns determinats objectius. Qualsevol mal escalador d'avui sap més sobre tècniques i mitjans per vèncer impossibles parets, que no pas

Wimpher i d'altres. Però és capaç de moure com ells el seu esperit?

Quan el company que ascendeix al cap de la corda, dubta sobre la ruta a seguir, el seu segon obra la guia i d'un cop d'ull a la fitxa tècnica, li diu tot seguit: "...flanqueja deu metres a l'esquerra i repren l'ascensió pel diedre". Així escalen avui les cordades i tantmateix no senten pas que estan en moviment envers un objectiu en comú. Però tots hem sentit un dia, fins en l'ascensió més fàcil, un allunyament tan sobirà com no l'hauríem sentit al cor de l'Oceà, i del que ja no pensàvem pas tornar-ne. Tant sols aleshores comprenem que estimar no és mirar-nos l'un a l'altre, sinó caminar plegats envers d'un mateix objectiu. Sols hi ha companys quan caminem en cordada envers el mateix cim.

Nits de glaç, estones inigualables als llindars del món finit, rares postures que no es mostren a tots els homes, però quan les circumstàncies els animen, tots mostren les mateixes necessitats: Tornar a néixer, reeixir com sigui del fons d'aquestes ciutats que els estan empresonant per sempre.

Per això ja no ens queixem dels perills, ni de les ràfegues de neu glaçada que ens colpeixen el rostre. Més encara les acceptem. La màgia del nostre esport, m'obre un món en el qual m'enfrontaré amb cent dragons de foc i mil llampecs blaus per cada serralada, però en el qual també arribada la nit, deslliurat de tot, hi hauré après un xic més de mi mateix i del meu company. I ja finida la tasca, lligaré el meu bressol amb els estels, semblant al segador que després d'haver fet i lligat la seva garba, s'hi ajeu a la seva ombra.

Angel CASANOVAS

Secció d'Esquí

Esquí a Scrhuns (Alps austríacs)

Crec que ja és temps per pensar en l'últim hivern que hem viscut, i reviure una de les vàries activitats que el nostre Centre organitza i desenrotlla, representat pels seu socis actius, que fan possible els campaments, excursions i actes col·lectius programats.

El meu propòsit, és senzillament, resumir una excursió d'esquí més enllà del nostre Pirineu, doncs cal esforçar-se per conèixer allò de fora, sense oblidar mai i en primer lloc, tot quant tenim a casa nostra, encara que després, arribat el moment de fer comparacions, ens sentim desil·lusionats, perquè ens pensàvem posseïdors d'unes instal·lacions apropiades, i ens adonem de l'esmicolades, embrionàries i mal aprofitades que estan les nostres muntanyes amb possibilitat per a l'esquí. No obstant, ens cal reflexionar, i potser sentir-nos esperançats davant el fet certíssim de que el nostre esport rei de l'hivern ens ha arribat d'una manera sobtada en quant a nombre de practicants, i en canvi, en els altres països europeus, sigui per les raons que sia, es troben a un nivell de preparació molt més elevat per absorbir amb eficàcia les multituds esquidores i és en aquest nivell de preparació en el que deuen emmirallar-se les entitats del nostre país, ja sien privades o estatals, que es dediquen i dirigeixen llur esforç a assolir per als adeptes de l'esquí les facilitats, i els mitjans per anar-hi, i la preparació, i conservació de les pistes. Al cap i a la fi aquest esport, és o no és una indústria turística?

L'experiència que pot adquirir-se visitant estacions d'esquí en els Alps és gran, d'això poden donar-ne raó tots els que han viscut jornades d'esquí a qualsevol de les seves pistes, on l'enllaç telesquí a un altre, i a altres, tant per a canviar de vessant o per anar més amunt, és la principal característica, segueix la senyalització de pistes, el traçat, la conservació. Particularment, no tinc cap dubte respecte a que dintre les nostres possibilitats de neu, a qui correspongui, sabrà aprofitar-les i anar a buscar-les allà on són, plantant les instal·lacions tal com cal. La problemàtica només està en un, quan? i per exemple, quan podrà la regió de Núria esdevenir una veritable estació d'esquí?

Perdoneu-me, però involuntàriament, m'he apartat del tema a

què em refereixo. La meravellosa estació d'hivern de Scrhuns, va ésser la que un grup del CET vàrem visitar, cap de nosaltres coneixia els Alps Austríacs i la mejor part no havíem sortit del nostre Pirineu, per això, tal vegada ens causà més gran impressió.

Vàrem viure el goig complet de l'esquí, i ja és complaure, doncs els qui coneixeu el «cuc» que ens pessiga, sabeu que és difícil trobar totes les condicions que cerquem quan anem a fer davallades:

Neu

Qualitat de *neu*

Quantitat de *neu*

Un bonic paisatge de *neu*

Continuïtat, igualtat i proximitat de *neu*

Sol i fred sobre la *neu*

Bons companys que gaudeixen de la *neu*

i nevades, que no ens impedeixin practicar el nostre «joc». Tot això ens donà Scrhuns.

Vàrem viure onze dies d'esquí total, neu pols, sol, nevades, vent, neu difícil..., i quatre dies de viatge amb un grup d'amics de Mataró, Barcelona, Berga, Sabadell, Tarragona i Múrcia, un grup bo de veritat.

Poques setmanes després el grup es tornà a trobar reunit a casa d'en Jaume. Però hi mancava la presència de la Montserrat i d'en Ortuño, no hi eren físicament, però sí en les converses i en el record de tots nosaltres. Entre projeccions de diapositives i pel·lícules, a cada nova projecció es feia un moment de silenci, per esclatar tot seguit amb expressions d'alegria. Tothom volia fer sobresortir els seus records d'aquelles imatges inoblidables, també vàrem viure i fruit a cor ple el folklore del Tirol entonant estrofes de cançons apreses a Scrhuns i Montafon...

Tot ho vàrem trobar: companys, neu, simpatia d'un país, esquí, també turisme a Viena i Innsbruck, rutes interceptades per allaus... oi nois de Sabadell, Berga i altres?... Alicients al cent per cent: Des del silenci tímid de les primeres hores en l'autocar, passant pel goig i privilegi de fruit de l'esquí sobre neu encara immaculada enmig de boscúria, també coberta d'un llençol blanc d'atrevida neu, que pretenia borrar a la nostra mirada el verd intensíssim dels altíssims avets, per entre els que el sol obria camí a fines llances de llum, fent-nos veure mils i mils d'estels lluents sobre la blanca neu que trepitjàvem, i també de la que ens llençava el company

que baixava corrent devant, o de la que es desprenia d'un arbre, i feia pempallugues als ulls... meravellós.

Esquíis calçats i cor ple de joia, sentim el silenciós lliscar de les fustes sobre la neu que s'adaptava a la nostra manera de córrer per la muntanya...

Fins arribar altra volta, i perdoneu-me, a la Junquera, tot va ésser un seguit d'harmonia i naixement d'unes excursions que per tots i per tothom ens hem d'obligar donar a conèixer.

Els Alps són assequibles per l'esquiador novell per assolir-hi bones lliçons, clau del bon esquí..., bona neu i gran davallades per l'esquiador avançat. Lloc, tant per l'esquiador de possibilitats econòmiques modestes com pel de millor dotades. Tothom hi troba bona rebuda.

Finalment desitjo donar les gràcies a l'organització Internacional Euro Sporting per l'oportunitat que ens brindà, i a tots els qui varen fer possible l'excursió.

Jaume ROURA

XX Campament d'alta muntanya als Pics d'Europa

Com els anys precedents, ha tingut lloc en la segona quinzena de juliol, el Campament d'alta muntanya.

Aquest any, vist l'èxit obtingut amb el campament de l'any passat, es va decidir instal·lar-lo també fora de les nostres fronteres, concretament a Chamonix, però vista la situació que en aquells moments travessava França, ens va aconsellar instal·lar-lo en el nostre país, i es va elegir les escarpades muntanyes dels Pics d'Europa.

El Campament, situat a 1.800 metres d'altitud, en els bells paratges dels plans d'Aliva, va gaudir, menys els dos primers dies que la boira i el vent van fer de les seves, d'un temps esplèndid.

Com cada any, la cuina va córrer a càrrec del Sr. Josep i família, que ens va obsequiar amb el seu saber culinari.

Enguany el Campament ha estat amenitzat per les correrries dels bells i àgils "rebecos" que han fet les delícies dels acampadors.

Es van realitzar nombroses travessies i ascensions pels indrets on estava situat el campament i per tots els contorns dels Pics d'Europa, aprofitant molts dels assistents l'anada o tornada del viatge per a fer turisme per les costes cantàbriques i les regions de l'interior.

La assistència total d'aquest campament va ésser de: 71 persones (16 infants) la màxima diària de 67 persones i les tendes instal·lades foren 24.

Secció de Fotografia

XXXIII Saló de Fotografia, XIII de Muntanya, IV Nacional

Reunits els components del jurat, Sr. Carles Puig, Jeroni Font i Albert Novellón, i actuant de Secretari el Sr. Josep Costa, acordaren, en atenció als mèrits artístics i tècnics, concedir els premis previstos, en la següent forma:

Classificació General:

- 1.º "Pista", del Sr. Ramón Vilalta Sensada
- 2.º "Retrato de Juanito", del Sr. Miquel Reig Petit
- 3.º "Montaña", del Sr. F. Fainé Estivill
- 4.º "Catalina", del Sr. Josep Nebreda Urdirroz
- 5.º "Neu Primerenca", del Sr. Isidre Gibert Ventura
- 6.º "Fantasia", del Sr. Antoni Robles Sance
- 7.º "Cercanías de Baza", del Sr. Tomás Ferrer Baldó
- 8.º "Retrato", del Sr. Josep Calvera Velasco

Premis de Muntanya

- 1.º "Montaña", del Sr. F. Fainé Estivill
- 2.º "Solitarios", del Sr. F. Castells Terradella
- 3.º "Cota 3.000", del Sr. Marián López Gallego.

El concurs es celebrà durant la passada Festa Major essent la concurrència de participants bastant nombrosa, encara que els temes de muntanya foren minoria.

Excursions realitzades

(Solament es relacionen les que se'n dona part a la Vocalia)

ALPS

Ascensions al Massís del Mont-Blanc

- Mont-Blanc (4.807 m.), ascensió per l'espól de La Brenva (Itàlia), primera ascensió local y quinta Nacional, per les cordades Francesc-Alfred Martínez i Angel Casanovas-Frederic Bellot, el dia 25 de juliol.
- Mont-Blanc (4.807 m.), via normal, per Jaume Galofré, F. Vila i J. Marcet el dia 22 de juliol, el dia 24 de juliol per Francesc

Burgos, Lluís Ambrós, Francesc Martínez, Valentí Carner, Pere Buisà i J. Benet.

- Mont-Blanc (4.807 m.), ascensió per la via normal i descens pel glacier de Bossons per Montserrat Gali, Manuel Tudó i Jaume Serrat, el dia 26 de juliol.
- Mont-Blanc de Tacul (4.248 m.), per Angel Casanovas i Frederic Bellot - Manuel Tudó i Jaume Serrat, el dia 18 de juliol, i per J. Piera-F. Burgos.
- Mont-Blanc de Tacul (4.248 m.), per la via normal i descens per la Vall Blanca i la Mer de Glace, per Jaume Galofre, F. Vila i J. Marcet el dia 24 de juliol.
- Agulla Du Didi (3.842 m.), primera ascensió local per la via "Gastón Rebuffat" per les cordades: Angel Casanovas-Frederic Bellot i Francesc Troya-Alfredo Martínez, el dia 20 de juliol, i el dia 24 de juliol per les cordades Manuel Tudó-Jaume Serrat, Lluís Ambrós-Ramón.
- Agulla de L'M (2.844 m.), ascensió per l'aresta N.E. per Montserrat Gali, Manuel Tudó, Jaume Serrat, Jaume Galofre, F. Vila i J. Marcet.
- Agulla del Index (2.595 m.), ascensió per la via normal, primera ascensió local per Jaume Galofre, F. Vila i J. Marcet, el dia 25 de juliol.
- Agulla de Triolet (3.870 m.), ascensió per l'aresta S.E. i descens per l'aresta N.E. per Josep Piera i Francesc Burgos.
- Punta Isabella (3.570 m.), ascensió per l'aresta E. per Josep Piera i Francesc Burgos.
- Agulla Verte (4.122 m.), ascensió per la variant del coluar Wimpher, cresta Moine i descens pel coll Wimpher, fent vivac a 4.000 m. per la cordada M. Piera i F. Burgos.
- Espolón de los Cosmicos (3.613 m.), ascensió per la cara S. (difícil superior) per la cordada F. Burgos-Josep Piera.
- Valais de Suissa: Cab. Moiry (2.825 m.). Glacier Ferpecte, Cab. Dent Blanche (3.507 m.), (Dues ascensions intent Dent Blanche) i Punta Rossier (3.570 m.).
- Chamonix: Glacier de Trient, Col d'Arpette i Punta Ecandies (2.873 m.). Agulla Petita Verte (3.509 m.), Refugi d'Argentièrre i Agulla d'Argentièrre (3.909 m.) per Glacier Du Milieu.

- Graios Italians: Courmayeur, Val Veni, Val Ferret i Refugi Elizabetta (2.775 m.) a Lex Blanche. Vall de Cogne, Valsavaranche i Gran Paradiso (4.061 m.-, del Ref. Vittorio Emanuele. Juliol 1968, per Jaume Fabrès i Sra. i amics del CAF.

PIRINEU

- Ascensió al Pic Royo i Pic dels Gamelos (3.125 m.) per la cresta N. E. (1.ª local) y descens per Anes Cruces i Coll de Gistain.
- Ascensió als Posets, per la cresta E. o de Pauls.
- Ascensió al Perdiguero, desde la Vall d'Estós i descens per la Vall de Literola fins els Banys de Benasque.
- Ascensió al Pic de l'Aneto.
- Travessia des de La Renclusa fins a les Bordas, passant pel Port de la Picada i la vall de l'Artiga de Lin.
Els dies 15 al 23 de juliol, per Albert Altet, Eduard Ballbé i Ferran Lozano.
- Des del Refugi de Goriz: Ascensió al Mont Perdut.
- Des del Refugi de Goriz: Gruta Casteret, Coll del Izars, Casq de Marboré i Refugi.
Per Pere Ll. Pujol, Manuel, Montserrat i Nuria Planchat B., i Manuel Planchat V. durant vacances juliol.
- Des d'Ordesa: Circ de Salerons, Pic de Gabietou Oriental, Coll de Gabietou i per la cresta al Pic de Taillon; Bretxa de Rolan, Refugi de Serradets i retorn a la vall d'Ordesa pel Circ de Cotatuero.
- Des del Refugi de La Renclusa: Ascensió al Portillo inferior cresta dels Portillons i Portilló Superior frustrant el mal temps l'ascensió al Pic d'Aneto, el dia 16 d'Agost, per Josep M.ª Soler i Sra., Antoni Vicente i Sra., Francesc Muntades, Pere Ll. Pujol, Manuel, Montserrat i Núria Planchat B., Manuel Planchat V.
- Ascensió al Pic de Serrera des de la Vall de Ransol i descens per Pla Sorteny i El Serrat, per Montserrat Jorba, Jordi Serra, Joan Soler, Josep Roca, Josep Jorba, Jaume Jover i Manuel Planchat: el maig del 1968.
- Ascensió a la Pica del Canigó, el dia 22 de juliol, per M. Masip i Sra.
- Ascensió a la Punta Llarga desde Saravillo, dia 17 de juliol per Manuel Campos i Sra.
- Cotiella, per el Coll de Sta. Isabel i Era de les Bruixes, dia 18 de juliol per Jaume Marcet, Josep M.ª Serrano i M. Campos.

- Barranc i Fonts Blanques de l'Irués, dia 20 de juliol per Juli, Josep M.ª Serrano, Jaume Marcet i M. Campos.
- Vall d'Ordesa, Refugi de Goritz, Mont-Perdut, dies 22 i 23 de juliol per Manuel Campos i Sra.

VARIS

- Travessia Terrassa, Matadepera, St. Sebastià de Montmajor, St. Feliu de Codines, St. Miquel del Fai, Aiguafreda, Creu de Matagalls, St. Marçal, Les Agudes i Turó de l'Home, els dies 28, 29 i 30 de juny, per Eduard Ballbé, Josep M.ª Cervelló i Ferran Lozano.

ESCALADA

Pedraforca

- Paret Nord Pedraforca (via Omedes) el dia 7 de juliol per Ramon Vilalta, Lluís Ambrós, i Manuel Tudo; Hermies Busqué i Jaume Serrat.
- Cim del Calderer (via Gran Diedre) el dia 8 de juliol per F. Troya, A. Martínez i A. Casanovas.
- Cim del Cabirot (via Omedes) per las cordades Ll. Ambrós-M. Tudó i H. Busqué-J. Serrat.
- Pedraforca (via Pani) el dia 16 d'agost per Munill, J. Centellas i A. Domínguez.
- Paret Nord Pedraforca (directíssima Anglada-Guillamon) per Kiko Mestre (CEB MANRESA) i Jaume Serrat, el dia 9 de setembre.

Sant Llorenç

- Cap de Faraó, el dia 1 de setembre per P. Buixasa i A. Altet.

Montserrat

- Cavall Bernat (via Puigmal) el dia 2 de juny per Kiku i Albert.
- La Prenyada per la via Prokosky-Cerdà el dia 25 d'agost per Munill i Albert Domínguez.
- Cavall Bernat (via Puigmal) el dia 1 de setembre per Lluís Ambrós i Jaume Serrat.

Sots del Bac

- Figaró. La Trona del Berti (via Cerdà) el dia 25 de juny per Albert i Pere.

Pre-Pirineu i Pirineu

- Agulla inf. d'Amitges via GECE (1.ª local) i via ABADIE (1.ª local) el dia 14 d'agost per M. Tudó i Ll. Ambrós.
- Agulla inf. d'Amitges (via Anglada-Guillamon) per M. Tudó i Ll. Ambrós i H. Busqué i J. Serrat el dia 15 d'agost.
- Agulla Sup. d'Amitges (via Lamarca-Puig-Auqué) el dia 16 d'agost per les cordades A. Casanovas-Rosa Maria, Ll. Ambrós-M. Tudó i H. Busqué-J. Serrat.
- Aguda inf. d'Amitges el dia 16 d'agost (via Giraud) per A. Casanovas i J. Serrat.
- Pic Occid. de Bassiero (Aresta SE) el dia 17 d'agost per A. Casanovas i Rosa Maria.
- Encantat Petit (via directa Romeu) el dia 18 d'agost per A. Casanovas i A. Muñoz.
- Encantat Sup. (Enforcadura) el dia 18 d'agost per A. Casanovas i Rosa Maria.
- Carançà-Agulla Blanca (via Vic) 1.ª local, i Paret Nord del Pic de l'Infern, els dies 29 i 30 de juny i 1er. de juliol, per Albert i Pere.
- Paret de Terradets, els dies 29 i 30 de juny, per Troya i Maño i Ll. Ambrós i J. Serrat.

ESPELEOLOGIA

- Avenc de les Pinasses i Avenc del Cavall el dia 3 de juny per M. Centelles i A. Ripoll.
- Avenc de La Falconera el dia 23 de juny per M. Centelles, A. Ripoll, A. Ruiz i amics.
- Avenc de l'Espluga (127 m.) el dia 7 de juliol per A. Ripoll i M. Centelles.
- Avenc de La Falconera, el dia 4 d'agost per A. Ripoll i M. Centelles.
- Cova de Cullalvera (Santander) els dies 15, 16, 17 i 18 d'agost, per J. Batlle, J. Estella, E. Prat, J. Camí, M. Centelles, A. Ripoll, A. Ruiz, A. Font i la col·laboració del senyor Vergés i esposa.

DECORACIÓ

ELLSA, S. A.

Carretera Martorell, 58

Telèfon 2981488

**CARLES
ALTIMIRA**

Treballs de Fusteria industrial i per a la Construcció.
Especialitzat en la construcció d'esquís d'encàrrec.
Reparacions i lloguer d'esquís.

Carretera de Montcada, 59 - Telèfon 297 50 76 - T E R R A S S A

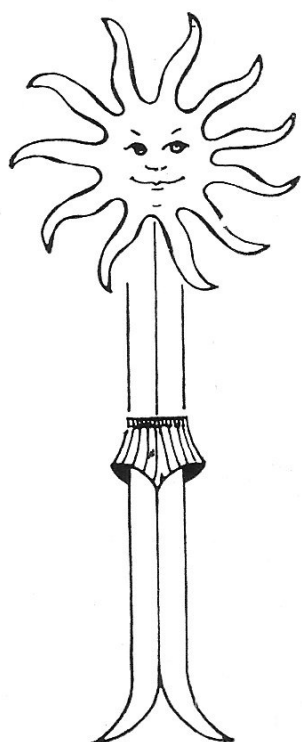
deportes **aneto**

Major, 36 - Telèfon 297 30 47

es complau en oferir a la seva distingida clientela les seves
seccions d'esports:

**FUTBOL - PATINATGE - PING-PONG - HOCKEY - TENIS
BASQUETBOL - ALPINISME - ESQUI - BOXA - FRONTÓ
ARMERIA, etc., etc.**

*En el nostre comerç trobarà un extens assortiment de material
nacional i estranger a preus popularíssims amb garantia de
qualitat*

deportes alpinos

li ofereixen
el millor assortiment en

TENDES CAMPING
SACS DORMIR
MATALASSOS NEUMÀTICS
etc., etc.

RUTLLA, 31

TELEF. 297 40 69

FOTOS

francino

Plaça Espanya, 13

Telèfon 297 28 33

TERRASSA